

Workshop films maken met je smartphone **Pak je mobiel en ACTION!**

Wil je zonder dure apparatuur en vakkennis een film maken? In deze workshop wordt beschreven hoe je met je smartphone en met software die op elke computer beschikbaar is een complete film kunt produceren. Met praktische tips over de verhaallijn, de opnames en de montage.

De videoamateur van tien jaar geleden bezat een dure camera met accessoires. Hij - het waren meestal mannen - kon precies uitleggen waar alle knopjes voor dienden. Thuis in de hobbykamer verwerkte hij de opgenomen videotapes op een speciale en dure computer tot films, compleet met titels en muziek. Bij de videoclub leerde hij dat je een statief moest gebruiken voor rustige beelden en gelijkmatige camerabewegingen. Het scherpstellen, de juiste belichting, het was allemaal vakmanschap.

Maar de vooruitgang bracht ons de mobiele telefoon met ingebouwde camera, en ineens is iederéén aan het filmen. Elke gebeurtenis wordt vastgelegd en er gelden geen conventies meer. Wiebelende beelden, ongemonteerd, worden binnen een minuut online met de wereld gedeeld. Waar de kijkcijfers van de videoman blijven steken bij het aantal familieleden dat bereid is hem een plezier te doen, worden rommelige smartphonevideo's op YouTube geliket door soms duizenden kijkers. Hoe kan dat? En moeten we dat willen? Tellen schoonheid en vakmanschap dan helemaal niet meer mee?

Levensverhaal als kunstwerk

In de cursus *Minikroniek: Levensverhaal in een film* maken deelnemers met hun smartphone een korte film over hun leven, zonder dat technische kennis nodig is. De allereerste cursus was voor senioren, een uitdagende combinatie. De deelnemers voelden zich aangesproken door de gedachte dat ze hun levensverhaal konden nalaten aan hun geliefden, in een kunstzinnige vorm die toegankelijk en makkelijk te delen is via internet. Hoe mooi zou het zijn als je zelf in staat bent om het verhaal van jouw leven in een kunstwerk te vertellen? Films maken met een smartphone geeft iedereen de mogelijkheid om zonder dure apparatuur en vakkennis creatief bezig te zijn met film.

In deze workshop beschrijf ik hoe je met de smartphone en met software die op elke computer beschikbaar is een complete film kunt produceren. Je leert de basistechnieken van het filmen, die je met een smartphone kunt toepassen. Natuurlijk zijn er beperkingen: met een smartphone maak je geen vloeiende camerabewegingen, kun je niet de scherpte verleggen of tegenlicht corrigeren en valt ook de witbalans niet fatsoenlijk te regelen. Het is dan ook niet de bedoeling dat je filmt zoals met een videocamera. Met de smartphone film je korter en levendiger. Het daagt je creativiteit uit, juist omdat de mogelijkheden beperkt zijn. Je zult je aandacht vooral gaan richten op het verhaal dat zich vóór je lens afspeelt, op de inhoud dus. En dan wil je zo weinig mogelijk belemmerd worden door techniek.

Voordelen van de smartphone

Het belangrijkste voordeel van filmen met de smartphone is dat je altijd een camera bij de hand hebt, en dus bijzondere, onverwachte gebeurtenissen kunt vastleggen. Voel je inspiratie opborrelen? Grijp je mobiel en neem het op! Doe dit regelmatig en speel met de mogelijkheden die je smartphone biedt, je zult merken dat je er handiger in wordt. Een ander voordeel is dat je de beelden makkelijk kunt versturen naar je computer. Het derde voordeel is dat deze videobestanden met eenvoudige programma's gemonteerd kunnen worden, zonder dat er een geavanceerde pc voor nodig is. Zelfs op een tablet of smartphone kunnen filmpjes gemonteerd worden. Ik zeg niet dat het handig werkt, maar het kán wel. Het maakt dat echt iedereen met film aan de slag kan. Kinderen bijvoorbeeld beleven er veel plezier aan om te experimenteren met stop-motion techniek waarmee je leuke animatiefilmpjes kunt maken. Kijk maar op www.zappechtgebeurd.nl/nieuws/2014/shorts-by-kids-top-

3. Of zoek eens op YouTube naar 'stop-motion'. Films maken is een manier van spelen geworden en dat zie je terug in de resultaten.

Stap 1: De verhaallijn

In een goed verhaal zit een bepaalde opbouw, waarmee je de aandacht van de kijker vasthoudt. In de filmwereld wordt dit een plot genoemd. Elke plot heeft een aanleiding, een reden waarom we naar jouw film moeten kijken. Dit noemen we de probleemstelling. Verder moet er een rode draad zijn, een verborgen boodschap, de moraal van het verhaal. Die hoeft niet letterlijk te worden uitgesproken, maar moet blijken uit het verloop en vooral de afloop van de film. Scenarioschrijvers gebruiken daarvoor de term 'premissie'. Dit is een stelling die je van tevoren hebt bedacht, waarmee het verhaal een drijfveer krijgt. Deze stelling bestaat uit drie elementen: een beginsituatie, een eindsituatie en de 'motor' daartussenin, die de centrale handeling in de film vormt.

Dit klinkt wat abstract, daarom een voorbeeld. In het plot van de film *Pirates of the Caribbean* deel 1 is de beginsituatie de ontvoering van de mooie Elisabeth. De motor is het bondgenootschap tussen de piraat Jack Sparrow en de smid Will Turner, waarin zij samen de strijd aangaan tegen de kwaadaardige kapitein Barbossa. De eindsituatie is de bevrijding van Elisabeth met als bonus het vinden van de schat waarmee Jack Sparrow de vloek kan doorbreken. De premissie van deze film zou kunnen zijn: om je grootste vijand te verslaan, moet je soms samenwerken met degene die je in eerste instantie veracht. Wanneer je één van de drie elementen in deze stelling verandert, zal de plot van dit piratenverhaal ook veranderen. Het mooie van de premissie is dat het een hulpmiddel kan zijn voor elk filmverhaal, dus bijvoorbeeld ook voor een documentaire of een ander waar gebeurd verhaal. Het gaat er niet om wat waar is, maar wat de filmmaker de kijker wil doen geloven.

Stap 2: De opnames

Checklist voordat je gaat filmen

- Maak een planning van de shots die je moet nemen. Denk niet in de volgorde van de uiteindelijke film, maar in de volgorde waarin je het meest efficiënt kunt filmen.
- Filmen kost veel accuvermogen, zorg dus dat de accu vol is. Een draagbare acculader kan goed van pas komen.
- Zorg dat er voldoende ruimte is op je geheugenkaart; tien minuten video neemt gemiddeld 2 Gb in beslag. Op een acht Gb SD-card kun je dus zo'n veertig minuten film kwijt.
- Maak je lens schoon met een lenzen- of brillendoekje.

Tips voor het filmen

- Voor een standaard film houd je de camera horizontaal vast, dan is het beeld veel beter te volgen. Onze ogen staan tenslotte naast en niet boven elkaar. Rechtopstaande filmpjes kunnen verticaal gemonteerd worden, maar denk er dan vooraf over na waarom je het graag zo wilt filmen en of dit het verhaal ten goede komt.
- Het is heel vermoeiend om naar trillende beelden te kijken, dus houd je camera zo stil mogelijk. Houd de camera met beide handen vast bij de hoeken, tussen duimen en wijsvingers, en zorg dat er geen andere vingers voor de lens komen.
- Houd de camera de eerste en laatste vijf seconden van een shot stil. Dat zorgt voor een ruimere keuze in snijmomenten tijdens de montage. Bovendien duurt het bij sommige smartphones enkele seconden voordat ze daadwerkelijk opnemen.
- Maak liever veel korte shots van vijf à vijftien seconden vanuit verschillende gezichtspunten dan één lange, saaie shot.

- Film niet tegen het licht in, zorg indien mogelijk dat je onderwerp van voren belicht wordt. Als je met je rug naar de zon of de lichtbron staat, moet je opletten dat je eigen schaduw niet zichtbaar is.
- Beweeg de camera in één vloeiende, rechte beweging: ga heen én weer terug.
- In plaats van de camera te bewegen, kun je ook om je onderwerp heen lopen en shots van dichtbij of veraf maken.
- Probeer niet in te zoomen tijdens het filmen, maar ga dichterbij je onderwerp toe voor een mooie close-up.
- Als je bewegingen of activiteiten van mensen filmt en je kunt hen instrueren, laat ze de actie dan binnen je beeldkader uitvoeren zodat je de camera stil kunt houden.
- Als je meerdere personen tegelijk filmt, neem ze dan behalve als groep ook één voor één in beeld. Wanneer je een groep in beeld wilt hebben, film de personen dan niet frontaal maar bijvoorbeeld schuin van opzij zodat sommigen op de voorgrond en anderen verder naar de achtergrond staan. Dit geeft diepte aan je beeld.
- Plaats het onderwerp niet in het midden van het beeldkader, maar ongeveer op een derde vanaf de randen. Dit doe je door je beeldkader in negen vlakken te verdelen met horizontale en verticale lijnen. Veel smartphones hebben deze functie onder 'instellingen' met de naam 'raster'. Plaats je onderwerp telkens op een plek waar lijnen elkaar kruisen. Houd mensen links of rechts in je beeldkader, afhankelijk van hun kijkrichting. Plaats ze dus links van het midden als ze naar rechts kijken en andersom. Maak daarna zo mogelijk een shot van datgene waar ze naar kijken.
- De belangrijkste tip: wijk gerust af van deze filmtips als je wilt experimenteren. Doe het dan wel bewust en denk erover na wat je ermee wilt vertellen.

Stap 3: Monteren

Op de pc of op de tablet?

Een film monteren doe je in een editing programma. Op elke Windows en Apple computer is zo'n programma standaard geïnstalleerd, en ook op iPads en tablets. Bestudeer de handleidingen die online te vinden zijn. Een uitstekende serie instructievideo's voor iMovie staat bijvoorbeeld hier: <http://www.izzyvideo.com/imovie-tutorial/>. En voor Windows Movie Maker hier: <http://www.atomiclearning.com/moviemaker2>.

Je kunt ook films bewerken op mobiele apparaten. Daarvoor zijn gratis apps beschikbaar die een beperkt aantal mogelijkheden bieden. Vaak gaat het dan om het toevoegen van effecten en het eenvoudig inkorten en achter elkaar plakken van shots. Dit kan voldoende zijn, maar als je de mogelijkheid wil hebben om bijvoorbeeld effecten en geluiden toe te voegen en transparantie en volumes te regelen, is de computer op dit moment de beste keus.

Softwarepakketten

Degenen die de smaak van het monteren te pakken hebben en tegen de grenzen van de gratis pakketten aanlopen, raad ik aan om een geavanceerd softwarepakket uit te proberen. De meeste softwareontwikkelaars bieden een gratis trialversie aan voor dertig dagen. Anderen bieden een gratis versie aan zonder tijdslimiet, maar met beperkte mogelijkheden. Zo krijg je bij de gratis versies van PowerDirector and LightWorks een watermerk in je film, dat bij het publiceren ook zichtbaar is. Let goed op voor welke functionaliteiten je de betaalde versie nodig hebt en maak een kleine proefmontage, voordat je de keuze maakt om de software aan te schaffen of in de gratis versie te blijven werken.

De trial versie van Premiere Elements van Adobe heeft als voordeel dat alle functionaliteiten beschikbaar zijn. Voor gevorderden beveel ik de CC Pro versie van dit pakket aan. Ook hiervoor moet je na dertig dagen betalen. Dit kan met een maand- of een jaarabonnement.

www.adobe.com/nl/products/premiere.html.

Videobestanden kopiëren naar de computer

Hoe moet je de videobestanden vanaf je smartphone kopiëren? Het makkelijkste is de video's rechtstreeks vanaf je mobiel te uploaden naar Dropbox of een andere cloudopslagdienst. Van daaruit kun je ze op je computer bekijken, bewerken en versturen. Je kunt de videobestanden ook naar de computer overzetten door je smartphone met een USB-kabel aan je computer te verbinden en je telefoon in te stellen op 'data-overdracht', of door de memorycard in een cardreader te steken.

Bij bepaalde merken smartphones moeten de filmbestanden eerst worden 'herkend' door een programma op je computer dat de fabrikant van de smartphone gratis beschikbaar stelt. Bij Samsung is dat bijvoorbeeld het programma 'KIES' dat je kunt downloaden vanaf de website: www.samsung.com/kies.

Een project maken

Eerst plaats je de videobestanden in een 'bin' of map in het programma, met de opdracht 'import'. Vervolgens plaats je clips die je hebt geïmporteerd op de 'tijdlijn', waar je ze kunt bewerken door ze te verschuiven en in te korten. Ook kun je beeldovergangen en effecten plaatsen, maar doe dit pas als je basisfilm af is. In de bewerkingsfase heet je film een 'project'. Sla je project regelmatig op, computers kunnen nogal eens vastlopen omdat videobewerking veel vraagt van je apparaat. Wat je ook met je videobeelden doet in je project, de originele bestanden worden niet veranderd. Je kunt dus elke bewerking uitvoeren die je maar wilt en deze ook weer ongedaan maken.

Monteren is een kwestie van puzzelen met je materiaal, en net zo lang de volgorde en lengte van clips veranderen tot je een soepel lopend verhaal krijgt. Laat anderen ook eens kijken en neem hun kritiek ter harte. *Kill your darlings* is een veel gehoorde uitspraak in de creatieve sector: hoe mooi een onderdeel ook is, gooi het eruit als het niet past in het verhaal! Het is aan te raden om verschillende proefmontages onder een eigen naam op te slaan, zodat je achteraf kunt kiezen welke montage je het meest geslaagd vindt. De montage die klaar is, exporteer je naar een videobestand.

Beeldovergangen

In montageprogramma's worden talloze beeldovergangen met grappige effecten aangeboden. Een neutrale beeldovergang komt echter het meest ten goede aan het verhaal, omdat het niet afleidt. In traditionele speelfilms zijn de harde overgang, waarbij de ene shot achter de andere wordt geplaatst, en de overvloeier, waarbij de ene shot geleidelijk overgaat in de andere, de enige beeldovergangen die worden gebruikt.

Muziek

Op vimeo.com/musicstore kun je zowel gratis als tegen betaling muziek voor je film downloaden. Je hebt hiervoor een vimeo-account nodig. Bij gebruik van de gratis muziek dien je je te houden aan de voorwaarden van de maker, die vermeld worden in de *creative commons license*. Vaak gaat het dan om naamsvermelding in de aftiteling van je film.

Titels en aftiteling

Elke film begint met een titel. In de aftiteling vermeld je iedereen die heeft meegewerkt en de muziek die je hebt gebruikt.

- Informatie over het project *Minikronieken*: cimpa-t.nl/minikroniek.
- Uitleg over premisse en scenarioschrijven: <http://www.poldox.nl/research-kost-zweet/>.
- Instructiefilmpjes over basistechnieken van het filmen: vimeo.com/videoschool.

Een lipdub maken

Wil je in één dag een leuke film maken, waarbij iedereen een rol krijgt? Maak dan een lipdub met alle medewerkers en kunstenaars van je atelier. Een lipdub is een muziekvideo die in één shot is opgenomen. De camera beweegt zich door een gebouw of een lokaal langs mensen die dansen, playbacken en hun werk laten zien. Op YouTube zijn veel voorbeelden te vinden om je te inspireren.

Tips:

- 1) Stippel een route uit door het atelier, vermijd trappen. Laat elke deelnemer iets klaarleggen, een tekst of een kunstwerk, dat getoond wordt zodra de camera langskomt. Kies een swingend nummer uit, waar je blij van wordt.
- 2) Kies enkele deelnemers uit die om de beurt een stukje voor de camera uit lopen en playbacken. Laat ze in de camera kijken en spreek af waar ze in beeld komen en weer uit beeld verdwijnen.
- 3) Oefen de hele route meerdere keren en laat iedereen de songtekst uit het hoofd leren.
- 4) Zet de muziek zo hard dat iedereen langs de route het goed kan horen.
- 5) Maak de shot zo vloeiend mogelijk, bijvoorbeeld vanuit een rolstoel.
- 6) Wees enthousiast, dans en zing luid mee.
- 7) Om de sfeer te verhogen kan het geluid van de filmopname in de montage worden gemixt met de originele muziek.

Masja de Roy, eigenaar van projectbureau CIMPA-T

www.cimpa-t.nl

Kijk voor een uitgebreide versie van deze workshop op het kennisplatform specialarts.nl.